

([Време](#) : 31. 3. 2011)

Кажу да сваки председник Сједињених Америчких Држава мора да има неки свој рат. Али није сваки председник САД као Барак Обама добио Нобелову награду за мир, поготово не за нешто што тек неће учинити. Од како је први амерички томаhawk испаљен на Либију, различити антиглобалисти, левичари или просто разочарани људи који су у Обами препознали месију новог светског мира, позвали су председника САД да врати Нобела за мир. Ако је рат у Ираку и Авганистану наследио од свог претходника Џорџа Буша јуниора, онда је Либија први лично Обамин рат у коме се опробава као врховни командант, мада је већ на почетку свог председничког мандата одобрио слање додатних 30.000 војника у Авганистан.

Захтеве председника Боливије Ева Моралеса и шефа Либерално-демократске партије Русије Владимира Жириновског да врати Нобелову награду светски медији су пренели више као забавну информацију него као политичку вест. "Како је то могуће да један добитник Нобелове награде за мир предводи банду нападача и освајача", згражавао се Моралес, који је 2009. године и сам био кандидат за Нобелову награду за мир коју је тада добио Обама, али је зато 2000. био одликован "Гадафијевом наградом за људска права".

Жириновски је пак рекао да су догађаји у Либији "нови акт агресије НАТО трупа, а нарочито САД". То је "јасно изражена колонијалистичка политика" и "мешање у унутрашње ствари једне суверене државе", изјавио је Жириновски ког западни медији карактеришу као руског ултранационалисту, а назвали су га и "руски Хитлер" или, због честих антизападних испада и инцидентата које изазива, "кловном у вучјој кожи".

Сасвим другачију тежину у САД има критика познатог америчког редитеља документарних филмова Мајкла Мора, који долази из идеолошких кругова који су по

Пише: Време
среда, 30 март 2011 13:26

природи ствари подржавали Обаму и његова предизборна обећања, а који се сада окомио на првог америчког тамнопутог председника. Мор се на социјалној мрежи твитер на себи својствен начин окомио на Обаму. Његов једини циљ је да "одбрани либијски народ од тиранина! Зато смо прошле недеље бомбардовали Саудијску Арабију! Хахаха. Комедија Пентагона", написао је Мор и наставио: "Могу ли да сугеришем да се успостави зона евакуације од 50 миља око Обамине политике враћања Нобелове награде за мир" и, даље, "Обама је постао нови ратни председник и тако учинио најгору могућу ствар, уништио је снове и наду коју су милиони људи полагали у њега".

ХЛАДАН ДОЧЕК: Све то за Обаму још увек није забрињавајуће, али читава ситуација за његову администрацију постаје непријатна. Није помогло ни прилично немушто препуштање ратне иницијативе Француској и Великој Британији. И политички пријатељи, а поготову непријатељи, почели су гласно да сумњају у смисао интервенције у Либији. По доласку из Бразила и Ел Салвадора, где је боравио када је "Одисејева зора" отпочела, видно се клонио медија. Новинари су почели да се жале због одсуства Обаме, почели су да сумњају у стратегију у Либији и постављају дијагнозе о "мањкавој комуникацији" међу савезницима. После пет дана у Јужној Америци Обама је код куће хладно дочекан.

Председавајући представничког дома републиканац Џон Бонер упутио му је иронично писмо које почиње са Деар Мр. Пресидент. Каже да су он и многи посланици "узнемирени", јер је Обама пропустио да "народу, Конгресу и војсци јасно дефинише циљеве" мисије у Либији, као што није јасна ни излазна стратегија из сукоба. Додатну критику изазвало је то што се Обама у време почетка војне интервенције "шеткао" у председничком авиону Аир Форсе Оне по Јужној Америци, уместо да као врховни командант седи у Овалној соби.

Неки амерички медији пишу о "новој Обаминој доктрини" коју добитник Нобела за мир опробава на Либији: хуманитарној војној интервенцији. Притом се не спомиње "хуманитарно" бомбардовање СР Југославије 1999. године. Републиканци кажу да "не препознају никакву доктрину", да Обама у спољној политици не следи никаква начела: у Тунису је дотадашњег савезника Бен Алија пустио низ воду, у Египту после првобитног оклевања одиграо на војску, у сукоб у Либији је, стицајем околности, увучен невољно.

Обама је тим поводом у интервјуу за ЦНН изјавио: "Навикао сам на ту противуречност, да сам истовремено и ратни врховни командант, као и неко ко тежи миру." Ако операција у Либији на крају по Обаму политички добро прође, то би могло да промени глобалну улогу САД, пише немачки "Шпигл". Он је на почетку оклевао да удовољи захтевима

"левих интервенциониста" у свом тиму које предводе државна секретарка Хилари Клинтон и америчка амбасадорка при УН Сузан Рајс. Оне су га наводно убеђивале да би војна акција у Либији читаву америчку спољну политику померила у правцу "већег тежишта на демократији и људским правима".

Обама је у Конгресу накнадно покушао све да објасни. Прво, САД се не налазе у рату са Либијом, па тако парламент није нужно морао да ауторизује акцију. Друго, од самог почетка било је јасно да команду над акцијом треба пребацити на НАТО. За многе то није било довољно.

НЕ ЗНА ШТА ХОЋЕ: Привремени резултат на основу Галуповог истраживања је да додуше 47 процената Американца подржава војну интервенцију у Либији, али само 17 одсто сматра да је Обамино вођство "чврсто и одлучно". Да је Обама "обазрив" мисли 48 испитаника, док 36 одсто сматра да је "неодлучан и да не зна шта хоће". Џорџ В. Буш је за инвазију у Ираку 2003. имао подршку 60 одсто Американца, док је интервенцију у Авганистану после напада 11. септембра подржавало чак 90 одсто испитаника. Све што Обамина администрација сада ради поводом Либије имаће утицаја на председничке изборе у новембру следеће године.

Свет је навикао да су ратови саставни део америчке спољне политике. Само што су се многи надали да ће Обама, који је још у својој изборној кампањи постао нека врста глобалне политичке поп-иконе, ту традицију прекинути. У уторак је Обама, познат као изванредан и харизматичан говорник, обраћањем нацији у војној академији Национални универзитет за одбрану код Вашингтона још једном покушао да изглади ствар. "Одбио сам да чекам на слике масовних гробница", рекао је, а "масакр у Бенгазију био би флека на савести човечанства. Неке нације могу да пасивно посматрају злодела, али не и Американци", истакао је Обама своје намере у Либији.

ВРХУНАЦ ИРОНИЈЕ: До јуче се могло мислити да је врхунац ироније – или прагматизма, зависи како на то гледамо – почетак једног новинског коментара од пре неколико година, поводом Другог заливског рата, у ком се аутор пита: "Откуд наша нафта испод њиховог песка?"

Од јуче је, без обзира што је реч о војничкој памети, на снази јача изјава, цинизам – или, опет, можда прагматизам – по ком "Гадафијеве снаге подмећу лешеве на циљеве које ми гађамо".

Американци можда нису шампиони лицемерја, али од како је пао Берлински зид 1989. године, несумњиво су апсолутни шампиони војних интервенција широм света. Истини за вољу, немају ни конкуренцију, али – и пре распада Совјетског Савеза, и пре пропасти Британске империје, и пре деколонизације – озбиљну конкуренцију нису ни имали. Водили су мноштво објављених и необјављених ратова и интервенисали у још већем броју "инцидената", све у свему у најмање три стотине оружаних сукоба од 1798. године до пада Берлинског зида 1989. У тај збир нису урачунати "унутрашњи" ратови с Индијанцима ни ратови с појединим територијама САД, па ни грађански рат који је, узгред речено, однео највећи број душа, једва нешто мањи од војних губитака Америке у Другом светском рату, као ни скривене операције америчких обавештајних служби на рушењу/подршци појединим режимима у свету.

Од тих тајних операција које су загазиле и у време после пада Зида могу се поменути Никарагва (1981–1990), Ел Салвадор (1980–1992), Камбоџа (1980–1995), Ирак (1992–1995), Гватемала (1993), Венецуела (2002), Хаити (2004), Палестина (од 2006), Сомалија (2006–2007), Иран и Пакистан. У последње две државе подржавају и неке очигледно терористичке групе, по принципу да "су они терористи само кад ми кажемо да су терористи", како је то својевремено објаснио Лоренс Вилкерсон, шеф особља државног секретара САД Колина Пауела. Наравно, у тајним операцијама помиње се и 5. октобар 2000. у Србији, у ком САД учествују пружајући подршку Милошевићевим противницима током и после рата на Косову.

ОД ЛИБИЈЕ ДО ЛИБИЈЕ: Рушењем Берлинског зида 1989. окончан је хладни рат и на тренутак се учинило да је Запад победио заувек. Еуфорија је потрајала до 11. септембра 2001, кад почиње такозвани рат против тероризма. У протеклих двадесетак година војно ангажовање Сједињених Држава постаје све шире и, ако је судити по личним утисцима, идеолошки, политички и стратешки све хаотичније.

Стицајем околности, Либија је била и прво поприште инцидента 1989. године (види оквир). Следиле су Панама, Колумбија, Боливија и Перу, подручја тзв. Рата против дроге, и спречавање пуча на Филипинима. Фебруара 1990. у акцији хапшења панамског генерала Норијеге погинуло је око 200 цивила. Исте те године специјалне снаге делују у Либерији и Сауди Арабији, где им је задатак заштита режима од претње Ирака који је заузео Кувајт. Први заливски рат почиње 1991, а Џорџ Буш старији још тада упозорава да Садамова репресија над Курдима захтева шире акције и улазак копнених трупа на север Ирака.

Не мирују ни на другим подручјима: Американци у Заир транспортују белгијске, а француске снаге у Централноафричку Републику.

Ирачки рат продужава се до 1996, па онда до 2003. и Другог заливског рата, превентивном хуманитарном контролом северног дела земље, насељеног већином Курдима, а онда увођењем зоне забрањеног лета.

У југословенским пословима око Босне и Херцеговине Американци учествују од 1992. до 1996, такође под фирмом хуманитарног присуства за које сами кажу да је "најдужа операција ваздушне доставе помоћи у историји". Успут и НАТО бомбардовање босанских Срба (1995).

Истовремено: Кувајт, Ирак (1992–2003), Сомалија (1992–1995), Македонија – у коју јула 1993. шаљу 350 (касније још 200) војника за "успостављање стабилности на подручју бивше Југославије". Следе Хаити (1994–1995), Либериа (1996), Централноафричка Република... Албанија 1997. – евакуација службеника америчке владе и грађана, Конго и Габон, Сијера Леоне, Камбоџа... Увек је реч о безбедности америчких грађана. Не и у Ираку, где 1998. ради Пустинска лисица, британско-америчка операција бомбардовања. Гвинеја Бисао, Сенегал, Кенија и Танзанија, Авганистан и Судан – бомбардовање сумњивих терористичких логора и наводне фабрике хемијског оружја. Либериа, Источни Тимор (1999–2001).

И Србија, 1999.

Последње године XX века: Сијера Леоне, Јемен, Источни Тимор, Кина, рат у Авганистану "против терориста Ал Каиде и талибана који их подржавају".

У Јемену и Пакистану – и где год још може – у употребу се уводе беспилотне летелице за ликвидацију америчких непријатеља. Вежбају и са Филипинцима, евакуишу из Обале Слоноваче. Па, опет, рат у Ираку (од 2003). "Ирачка слобода" је кодни назив нечега што би требало да је "разоружавање Ирака за мир, стабилност и безбедност, како у Ираку тако и у САД". Они то озбиљно.

Либијски глобални поход „мирног Американца“

Пише: Време

среда, 30 март 2011 13:26

У међувремену: Други либеријски грађански рат (2003), Грузија и Џибути у које се шаљу борбене и снаге за подршку како би побољшале њихове "антитерористичке способности"; Хаити (2004), Кенија, Етиопија, Јемен и Еритреја. Америчка војска у Пакистану помаже страдалима у земљотресу у Кашмиру (2005–2006), спасавање америчких грађана у либанском рату Израела и Хезболаха, у Сомалији (2007) америчка авијација бомбардује оно што сматра Ал Каидом и исламистичким борцима; Грузији помажу у хуманитарној помоћи – транспортујући грузијске војнике из Ирака за борбе у Јужној Осетији.

А онда почиње хуманитарни рат против хуманитарне катастрофе у Либији.

(александар Ћирић, Андреј Ивањи)